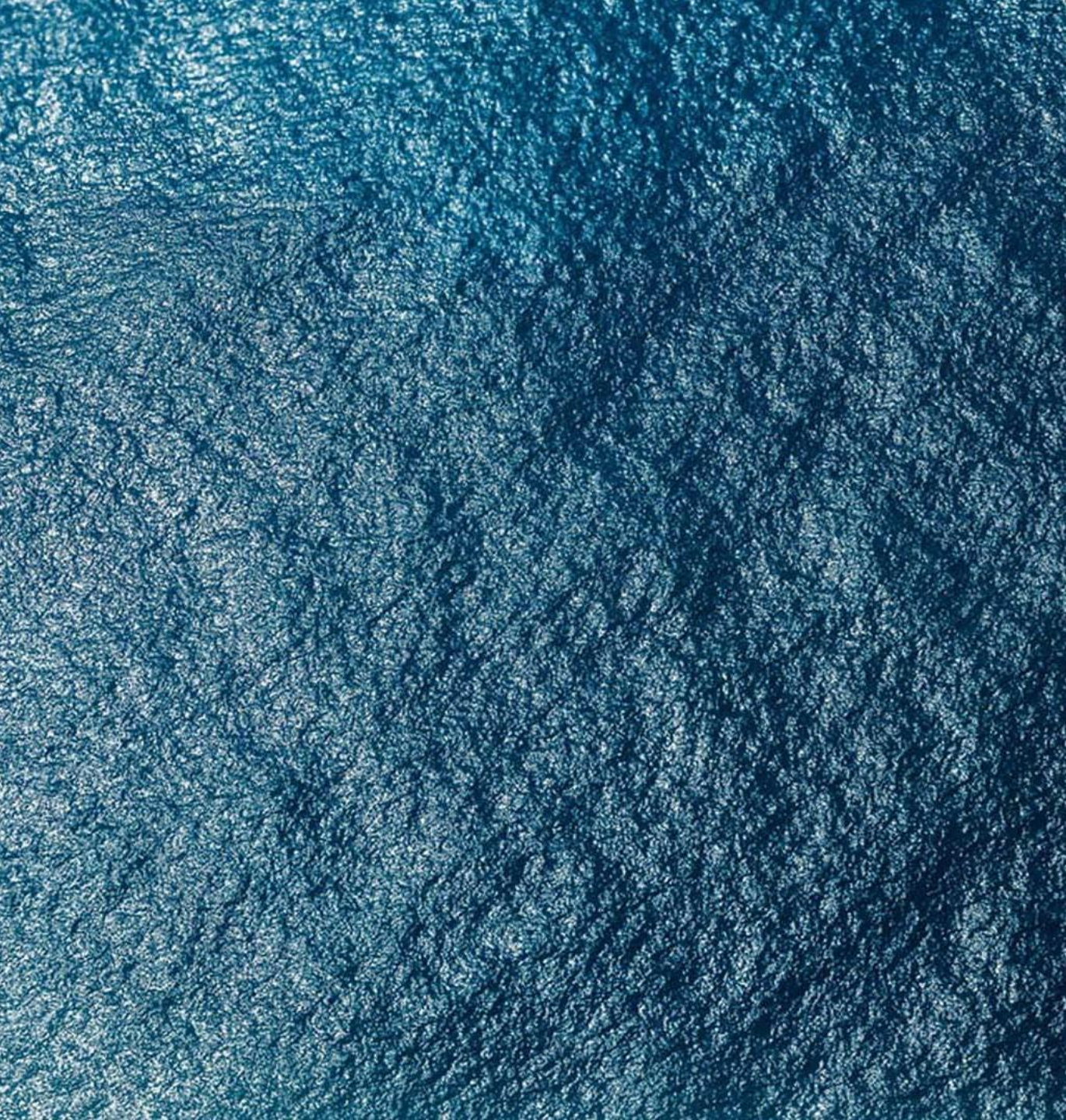

The background of the slide is an underwater scene. In the center, a mermaid's tail is visible, featuring a gradient of colors from purple to blue. The tail is positioned as if it's about to move. The surrounding water is a deep blue, and the seabed is covered with various types of coral and rocks, some of which are brown and some are lighter in color. The overall lighting is soft, typical of an underwater environment.

KROMANN
REUMERT

Havfruesagen – ophavsret, parodi og ytringsfrihed

Martin Dahl Pedersen
Partner

Sagen kort fortalt

Sagen omhandler Berlingskes brug af en tegning og et fotografi af skulpturen Den Lille Havfrue.

Tegningen blev bragt den 18. maj 2019.
Fotografiet blev bragt den 22. april 2020.

Den 7. november 2019 anlagde Edvard Eriksens Arvinger I/S sag mod Berlingske ansvarshavende chefredaktør for krænkelse af ophavsretten og god markedsføringsskik.

Skulpturen Den Lille Havfrue

Skabt af billedhuggeren Edvard Eriksen

Opsat på Langelinie i 1913

Ophavsretligt beskyttet værk, jf. Ohl. § 1

Rettighederne til værket tilkommer arvingerne.

Opinion

Ondskaben i Danmark

08

Forud for folketingsvalget ser vores broderlande med skræklblandet fascination på en valgkamp, der ikke bare rummer fremtidsende højrepartier, nazisammenligninger, grove personangreb og et socialdemokrati på strammerkurs. Danmark har Nordens ondeste debatkultur, lyder diagnosen.

12

**BJARNE
REUTER - ET
LET VALGBYTT**

16

**PIND: S OG V
KAN SAMMEN
SKABE RO**

Berlingske den 18. maj 2019

Den 18. maj 2019 bragte Berlingske, på forsiden af avisens 2. sektion "Opinion", en tegning, der forestiller Den Lille Havfrue med et zombielignende ansigt.

Den 22. april 2020 bragte Berlingske en artikel i avisens 3. sektion, hvor et fotografi af Den Lille Havfrue med mundbind indgik.

Forskere på Aarhus Universitet har påvist et sammenfald mellem smittetryk og højrepolitisk overbevisning. Undersøgelsen kan blandt andet bruges til at skabe større tolerance over for politiske synspunkter, mener professor.

[illegible]MICHAEL BANG PETERSEN,
AARHUS UNIV.

Sammenholder man udmægtelsen med mælltættens frad liggere arv og miljø forklaring, derb lund i an det bgger på udmægtelsen i liggere arv og i Michael Sandbergens, arene politikere (der er 90 procent i generisk liggere), mere miljø i liggere professorer be

[illegible]

Ja, det er en god pointe. Man kunne godt hævde, at det måske nok stiller personen, der skriver på højrefløj, i et negativt lys. Det sætter os i forbindelse med den gamle, velkendte vendinger styret af en drabelig frygt. Tildet kan man blot sige, at det jo er svært at sige, hvad den er den vigtigste grund til frygt for smitte. Tilbage on usikkerhed er det måske den, der kan være årsag til, at man bliver bange.

[illegible]

Folklore Michael Bang Petersen.
Folkloreingeniør ved det Danske Folkemuseum.
Søren Dalsgaard, overlæseskoleingeniør i Aarhus
Universitet, tog i forbindelse med sit studie af
sønderlandske folkemusik til partiet Fryd og
Roserie.

—Dag, kender Igen i Dansk Folkeparti, der går rundt og sænker vores afkast af vores midler. For mig lyder det som et løfte, for så ikke at sige det er noget, der er noget, der er noget.

—Den danske økonomi har været meget bedre, men I har været meget bedre, og I har været meget bedre.

»Falsk bevidsthed«
Spørgsmålet er så, hvad man skal vælge. Kan I bruge deres videns til. Og hvad politikerne kan I sige dem til, hvis de skal vide valget for deres sag.
»I bedste fald kan det fremme vores kollektive over for andre systemer. Men vi ønsker at gøre det på et andet punkt end på det, som de vil have det til at se ud til, og det vil være det, som de vil have det til at se ud til, og det vil være det, som de vil have det til at se ud til.«

Forskare på Aarhus Universitet har på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse af 11.000 danskere i alderen 16-40 år fundet, at de fleste af dem har brug for hjælp til at håndtere deres følelser. De fleste af dem har brug for hjælp til at håndtere deres følelser, og de fleste af dem har brug for hjælp til at håndtere deres følelser.

FORSKNING

Københavns Byrets dom

Afsagt 23. november 2020

Byrettens konklusion:

- Både tegning og fotografi krænkede arvingernes ophavsretlige eneret, jf. Ohl. § 2
- Den kontekst, som Den Lille Havfrue blev anvendt i, var i strid med arvingernes ideelle rettigheder, jf. Ohl. § 3
- Ikke nye og selvstændige værker, jf. Ohl. § 4, stk. 2
- Ingen overtrædelse af markedsføringsloven

Berlingske blev pålagt at betale
285.000,00 kr. til Edvard Eriksens arvinger

Østre Landsrets dom

Afsagt 9. februar 2022

Landsretten skulle tage stilling til:

1. om tegningen var et nyt og selvstændigt værk
2. om tegningen udgjorde en lovlig karikatur eller parodi
3. om tegningen og fotografiet var lovlige ytringer i medfør af ytringsfriheden
4. om der forelå en overtrædelse af markedsføringsloven.

Nyt og selvstændigt værk?

Østre Landsret:

- Ohl. § 4, stk. ingen reel selvstændig betydning ved siden af § 2 – ingen undtagelse til § 2
- Retsopfattelsen i Bjørn Nørgaard-dommen forladt i Kristian von Hornsleth-dommen
- Tegningen ej nyt og selvstændig værk uden for den ophavsretlige beskyttelsessfære for statuen af Den Lille Havfrue

Lovlig parodi?

I forhold til parodiundtagelsen fastslog Østre Landsret:

- at der som følge af den manglende lovfæstelse i 2002 af Infosoc-direktivets art. 5, stk. 3, litra k ikke gælder en parodiundtagelse i relation til Ohl. § 2
- at der heller ikke gælder en ulovbestemt parodiundtagelse til Ohl. § 3, stk. 2
- at det ulovbestemte parodiprincip, som eventuelt måtte gælde i relation til Ohl. § 3, stk. 2, ikke muliggør parodier på andet end de værker, der indgår i dem.

Lovlig parodi?

Østre Landsret fastslog endvidere:

- at tegningen på denne baggrund ikke kunne anses for at være en lovlig karikatur:

”

”Karikaturen er således ikke rettet mod det afbillede værk, Den Lille Havfrue, men benytter i stedet værket som symbol på ”Ondskaben i Danmark” og dermed som middel til at karikere noget, som ligger ud over og uden for selve værket”

Lovlige ytringer?

I forhold til ytringsfriheden fastslog Østre Landsret:

- at undtagelserne i ophavsretsloven har til formål at afbalancere hensynet til ytringsfriheden over for ophavsretten
- at tegningen og fotografiet imidlertid ikke var omfattet af en undtagelse i ophavsretsloven
- at tegningen og fotografiet ikke havde været nødvendige for at formidle budskabet i avisens to artikler.

I strid med markedsføringsloven?

I forhold til markedsføringsloven fastslog Østre Landsret:

- at Berlingske er en kommerciel avisvirksomhed
- at anvendelsen af Den Lille Havfrue har til formål at vække læserens opmærksomhed og derigennem skaffe interesse for Berlingskes journalistiske produkter
- anvendelsen ikke redaktionel nødvendig for budskabet i artiklerne
- Derfor i strid med markedsføringslovens § 3

Østre Landsrets dom

Afsagt 9. februar 2022

Østre Landsrets konklusion:

- Ikke nye og selvstændige værker
- Ikke lovlig parodi
- Ikke lovlige ytringer
- I strid med markedsføringsloven

Berlingske blev pålagt at betale 300.000 kr. til Edvard Eriksens arvinger.

Højesterets dom

Afsagt den 17. maj 2023

THI KENDES FOR RET:

Tom Jensen, ansvarshavende chefredaktør, Berlingske, frifindes.

Parodiprincippet i dansk ophavsret

Højesterets begrundelse:

- Der gælder en ulovbestemt parodiundtagelse i dansk ophavsret, som hviler på en fast dansk og fællesnordisk tradition med støtte i forarbejderne til ophavsretsloven og i retspraksis
- Parodiundtagelsen skal forstås i overensstemmelse med EU-retten
- Der er ikke grundlag for at tillægge parodiprincippet et andet anvendelsesområde, når det gælder respektretten efter § 3, end når det gælder de økonomiske enerettigheder efter § 2
- Højesteret henviste til præmisserne i EU-dommen fra 3. september 2014 (Deckmyn-dommen)

Parodiprincippet i dansk ophavsret

- Der gælder et selvstændigt EU-retligt parodibegreb, som skal fortolkes ensartet på unionens område
- Parodibegrebet gælder, uanset at undtagelsen efter Infosoc-direktivets art. 5, stk. 3, litra k er fakultativ
- En parodi skal ikke have sin egen originale karakter, men kan være meget nærgående i forhold til originalværket
- En parodi kan både rette sig mod originalværket og mod noget andet
- Kendetegnende for en parodi, at den i almindelighed opfylder et formål, der er helt fremmed for originalværket.

Hensynet til ytringsfriheden

Højesteret fastslog endvidere:

- Parodiprincippet skal ses i lyset af hensynet til ytringsfriheden efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 10.
- Hensynet til ytringsfriheden skal også inddrages i tilfælde, hvor der ikke er tale om en parodi, men hvor ophavsretten indebærer en begrænsning af andres adgang til at ytre sig.

Den konkrete sag - tegningen

Højesterets konklusion:

- Tegningen er ikke identisk med Den Lille Havfrue, men refererer tydeligt til den og navnlig til den nationale symbolværdi.
- Tegningen er omfattet af parodiundtagelsen.
- Tegningen udgør et selvstændigt værk, jf. Ohl. § 4, stk. 2.
- Tegningen krænker derfor ikke arvingernes ophavsret til Den Lille Havfrue.

Den konkrete sag - fotografiet

Højesterets konklusion:

- I afvejningen af ophavsretten over for ytringsfriheden skal der lægges vægt på, at fotografiet refererer til Den Lille Havfrues nationale symbolværdi og ikke selve kunstværket
- Anvendelsen af fotografiet går ikke længere end det, som formålet med artiklen kunne begrunde.
- Brugen af værket indebærer efter en samlet vurdering ikke nogen urimelig skadevirkning for arvingernes interesser.

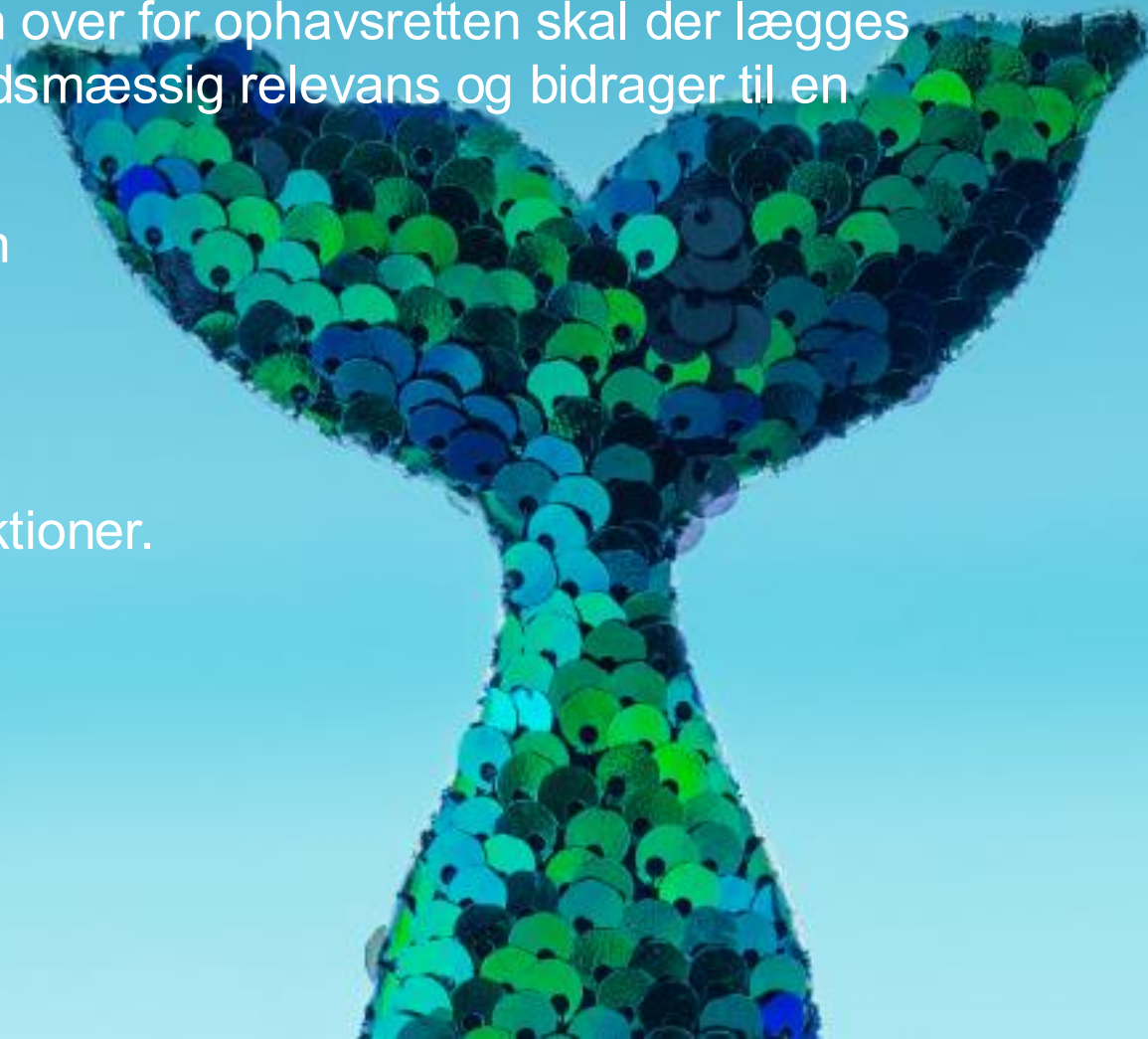
Ikke i strid med markedsføringsloven

Højesteret fastslog endvidere:

- Berlingske er en kommerciel avisvirksomhed.
- Både tegning og fotografi er en del af det redaktionelle stof.
- Markedsføringsloven finder ikke anvendelse på avisens redaktionelle brug af materiale.

Afvejning af grundrettigheder - generelt

- Ved afvejningen af ytringsfriheden over for ophavsretten skal der lægges vægt på, om ytringen har samfundsmæssig relevans og bidrager til en debat af offentlig interesse.
 - Hensynet til pressens funktion
 - Ytringens politiske karakter
 - Kunstnerisk ytringsfrihed.
 - Karakteren og alvoren af sanktioner.

Afvejning af grundrettigheder - konkret

- Tegningen en karikeret udgave af havfruen som nationalt symbol.
- Tegningen har et formål, der er fremmed for det originale værk.
- Den Lille Havfrue har national symbolværdi.
- Fotografiet indgik som led i pressens debatskabende dækning af emne af samfundsmæssig interesse.
- Symbolværdien afgørende og gengivelsen som et kunstværk af uvæsentlig betydning.

